



Bilderna: IFB/B.Kalcevic

Må detta Nya Testamente bli till välsignelse för komi-folket! Pastor Daniil Popov och gästerna välsignar boken.

Tre Nya Testamenten till jubileumsåret

Nu har även komerna och avarerna sina översättningar

I vårt juni/juli Nyhetbrev skrev vi om invigningen av Nya Testamentet på mari. I detta nummer skriver vi om invigningen av ytterligare två nya översättningar. En bättre present till vårt 35-årsjubileum kunde vi inte önska oss.

När Nya Testamentet på komi invigdes den 3-5 oktober gick en gammal vision i uppfyllelse. Det som i början av 1950-talet började som ett hemligt arbete fick 55 år senare presenteras offentligt i komernas huvudstad Syktyvkar i norra Ryssland, strax väster om Uralbergen.

Till och med representanter för Komi-republikens regering och kultur- och utbildningsväsende var närvarande. Gäster från Finland, Sverige och Estland var också med och delade glädjen med komerna.

Vasilij Ivanovitj Popov började översätta Bibeln till sitt modersmål komi-syrjänska 1953, samma år som Stalin dog. I början fick han hjälp av sin bror och syster. År 1979 utgav IFB det första Nya Testamentet på komi. Vasilij Ivanovitj fortsatte med sitt arbete och 1990 kunde han lämna in den maskinskrivna texten av hela Bibeln till tryckeriet. Tyvärr fick

han inte se den tryckta boken, ett stort band i A4-format med 1248 sidor. Han dog innan den blev tryckt i 500 exemplar i hans hemstad Syktyvkar, samma stad där invigningen av en ny översättning av Nya Testamentet nu ägde rum.

Men historien om bibelöversättning till komi går egentligen mycket längre tillbaka i tiden, ända till 1300-talet då Stefan Permskij skapade ett komialfabet och skriftspråk och översatte de första bibeltexterna. De användes i liturgin så sent som på 1700-talet, varefter de flesta gick förlorade. Den lokale biskopen Pitirim framhöll detta faktum i sitt



Översättningsgruppen: Iraida Popova, Raili Greidan, Anne Kuosmanen och Nina Vattuleva samt pastor Daniil Popov.

högtidliga tal i den ortodoxa katedralen och hälsade den nya översättningen välkommen. Nu är en avgrund på 600 år överbryggad.

"Det känns som om vi vaknat ur en djup sömn"

Komi evangeliska församlinge, som stod för organisationen av hela presentationen under de tre dagarna, gav ett uppskattat program med musik, drama och bibelläsning i konsertsalen i republikens konstskola. Medverkade gjorde bland annat hela översättningsteamet, som till största delen är medlemmar i den komievangelsingiska församlingen. Talarna framhöll vikten av en bibelöversättning för kulturen, språket och inte minst för det andliga klimatet i landet. Samtliga tackade Institutets finska avdelning för denna ovärderliga gåvan till komi folket. De lovprisade översättningen som bra, begriplig och modern, och uttryckte en önskan att hela Bibeln skulle bli översatt till komi. Församlingens pastor Daniil Popov konstaterade: "Det är så avgörande och betydelsefullt för komerna att få Guds Ord på eget språk att det känns som om vi vaknat ur en djup sömn."

Anita Laakso, ledare för Institutet i Helsingfors, presenterade översättningsgruppen där bl a översättarna Nina Vattuleva och Iraida Popova ingick, samt de finska granskarna Anne Kuosmanen och Raili Greidan. Man kunde tydligt märka att de fick en plats i komernas hjärtan genom att de talade deras språk. Ja, de räknade dem som sina egna.

Efteråt delade man ut Nya Testamenten i foajén där besökarna kunde se

Institutets olika utgåvor av bibelöversättningar och kristen barnlitteratur på komi. Många blev glada och rörda när de fick sina nytryckta exemplar på sitt modersmål. Det är ju inte så länge sedan Bibeln var en förbjuden bok och man var trakasserad om man talade komi på gatan.

Efter det högtidliga programmet i huvudstaden fortsatte festligheterna i byarna Ust-Vym och Sludka som har övervägande komitalande befolkning. Överallt delades ut Nya Testamenten, som motogs med tacksamhet.

Höjden av invigningshelgen var sön-

dagens tacksägelsegudstjänst i komi evangeliska församling i Syktyvkar som översättaren Vasiliij Ivanovijtj Popov en gång i tiden grundade. Nu är hans son Daniil pastor i församlingen som är tillflykt för många komer som vill prisas Gud och lyssna på Guds ord på sitt modersmål.

"Jag skulle knappast vara kristen om jag inte hade hört om Gud på mitt eget språk."

Många pastorer och evangelister från olika byar hade kommit med. En av dem, Anatolij från byn Uhta, konstaterade: "Jag skulle knappast vara kristen om jag inte hade hört om Gud på mitt eget språk." Var och en av pastorer och evangelisterna fick en uppsättning böcker att ta med sig till sina hembyar. Under hösten och vintern har man planerat att ha tacksägelsefester på olika orter så att böckerna hittar sin väg till de flesta hemmen.

Gudstjänsten var lång och fylld av glädje, tårar, sång och minnen, men även planer inför framtiden. Det finns mycket kvar att göra. Många komer tackade Institutet som gav ut Nya Testamentet 1979, det blev första Nya Testamentet för många, och även för den nya översättningen. Den är en nyckel för att nå just komer. De vill höra Guds ord på sitt modersmål, det finns ingen tvekan om det. De tackar och ber för oss. De hälsar att vi ska be för och stödja dem även i fortsättningen.



Glädjetårar i komiförsamlingen

Första Nya Testamentet för avarer



Inärvaro av höga dignitärer från den dagestanska regeringen, landets intelligentia och kulturelit hölls den 11 november en högtidlig presentation av det första Nya Testamentet på avariska i Machatjkala, huvudstad för Republiken Dagestan i södra Ryssland vid Kaspiska havet. Tillställningen uppmärksammades även av landets TV. Översättningsarbetet hade tagit 35 år.

Samtidigt presenterades även Nya Testamentet på kumykiska, som trycktes förra året, och bibeldelar på ytterligare 8 dagestanska språk.

IFB påbörjade översättningsarbetet till avariska redan på tidigt 70-tal. Efter ”perestrojkan”, dvs i början på 90-talet, inleddes ett samarbete med Dagestans vetenskapsakademi. Senare överfördes uppdraget till Institutets nybildade avdelning i Moskva, som också avslutade det.

Avarerna som bor i Republiken Dagestan, grannland till det oroliga Tjetjenien, båda belägna i Kaukasien-området i södra Ryssland. Det finns inget folk som heter ”dagestaner”. Dagestans befolkning på omkring 2,5 miljoner består av ett tjugotal språkmässigt sett helt skilda muslimska folkslag, av vilka det största är avarer.

Bibelöversättningar på 10 dagestanska språk

IFB har översatt och tryckt Bibeldelar på 10 dagestanska språk: Nya Testamentet på kumykiska (2007) och avariska (2008), och enstaka evangelier och andra bibeldelar på lakiska, lezgingiska, tabassaranska, bezjtiska, darginska, tsachurska, rutuliska och aguliska.

Första bibeldelen på avariska trycktes år 1979

Den första bibeldelen på avariska trycktes av IFB så sent som 1979. Översättaren var Michael Abas, en avar som var radioreporter på avariska språket på radiostationen ”Free Europe”, baserad i München. IFB:s förre direktör Borislav Arapovic engagerade honom tillsammans med en rad andra radioreportrar från denna station att översätta Bibeln till sina respektive språk.

Akademiens folk i Dagestan översätter Bibeln

Så här beskriver Borislav Arapovic sitt första möte med akademikern Gadzji Gamzatov, ledare för det Sovjetiska Vetenskapsakademins Institut för språk, litteratur och konst i Machatjkala, själv avar och muslim, som blev begeistrad vid förslaget att hjälpa till att organisera översättningen av Bibeln till olika dagestanska språk:

”Jag hade hört om professor Gamzatov och hans mäktiga ställning i Dagestan, och att det vore lönlöst att tala med honom om bibelöversättning. Ändå ringde jag honom och vi träffades på hans rum på hotell Akademitjeskaja (11.12.1990), endast några hundra meter från en enorm Leninstaty vid Oktobertorget.

Det visade sig att professor Gamzatov var lika vänlig som mäktig, dessutom begåvad och framsynt, en kulturarbetare av stort format. Bibeln? Jaså? Javisst, den boken saknades på de dagestanska språken. En översättning skulle utgöra ett stort bidrag till de dagestanska folkens kultur och komma att berika de olika språken. Denna klassiska världsberömda bok kan stärka de dagestanska språkens plats bland andra europeiska språk. Under översättningens gång öppnas nya möjligheter för språkforskare. Förr i tiden var folken i Dagestan kristna, nu är de muslimer, ja, några kristna och bibliska ord eller uttryck måste finnas kvar i språken. Det är bara att forska...

När vi skildes åt denna kväll, skakade vi hand som gamla goda vänner. Planen var redan färdig för hur vi skulle fortsätta: Professor Gamzatov skulle bland sina medarbetare välja ut sex språkvetare till att översätta NT till de sex största dagestanska språken: avariska, lezgingiska, darginska, kumykiska, lakiska och tabassaranska.



Professor Gamzatov och Brane Kalcevic

Några månader senare flög dåvarande ledare för Institutets översättningsavdelning, dr Simon Crisp och jag till Machatjkala. Professor Gamzatov samlade fem män (kvinnorna är jämställda med männen i Dagestan, men på ett dagestanskt sätt), och själv skulle han översätta till

Institutet för Bibelöversättning

har publicerat 1973-2008 Biblar, Nya Testamenten och bibeldelar på 74 språk:

Hel Bibel på 5 språk:

- 1978 Armeniska*
- 1981 Ryska "Götte Bibeln" med stor bilaga* (omtr., flera utgåvor)
- 1984 Moldaviska (IFBs omskrivning till kyrillisk skrift)
- 1989-1990 Georgiska
- 1987-1990 Ryska, 3-bandiga Bibeln med kommentarer*
- 1992 Tadjikiska

Nya Testamentet på 26 språk:

- 1973 Tjuvasjiska*
- 1979 Komi-zyrjanska; nyövers. 2008
- 1982 Azerbajdžanska
- 1986 Ångsmariska; nyövers. 2007
- 1986 Ujguriska* (arabisk skrift)
- 1991 Adygeiska
- 1991 Kirgiziska
- 1992 Uzbekiska
- 1993 Kabardinska
- 1993 Ossetiska, nyövers 2004
- 1994 Balkariska
- 1994 Turkmenska (kyrillisk skrift)
- 1997 Udmurtiska
- 2000 Kurdiska – kurmandji
- 2001 Tatariska
- 2001 Tuvinska
- 2002 Kalmykiska
- 2003 Altajiska
- 2003 Karelska – olonets
- 2004 Jakutiska
- 2004 Karakalpakiska
- 2005 Turkmenska (latinsk skrift)
- 2006 Gagauziska (kyrillisk skrift)
- 2006 Gagauziska (latinsk skrift)
- 2006 Mordvin-erzjanska
- 2006 Vepsiska
- 2007 Tjetjenska
- 2007 Kumykiska
- 2008 Avariska

Bibeldelar på 43 språk:

- | | |
|--------------------------|--|
| 1978 Karatjajska | 2001 Vachiska + |
| 1978 Krimtatariska | 2002 Darginska |
| 1981 Abchaziska | 2002 Digor - ossetiska |
| (1982 Ujguriska) | 2002 Dunganska |
| 1983 Kazakiska | 2002 Eveniska |
| (1984 Tjuvasjiska) | 2002 Itelmenska |
| 1995 Chakasiska | 2002 Liviska + |
| 1995 Enetsiska + | 2002 Nanajska |
| 1995 Mordvin-moksjsanska | 2003 Tsakhuriska |
| 1996 Basjkiriska | 2004 Nenetsiska |
| 1996 Burjatiska | 2004 Rutulska |
| 1996 Dolganska | 2004 Sjoriska |
| 1996 Komi-permjakiska | 2004 Tjuktjiska |
| 1996 Lakiska | 2005 Agulska |
| 1996 Lezjinska | 2005 Balochiska |
| 1996 Nordkarelska | 2005 Ingujska |
| 1997 Bergsmariska | 2005 Korjakiska |
| 1997 Tabasaranska | 2005 Nganasanska + |
| 1999 Besjtinska | Utdrag ur en bibelbok är markerade med +. |
| 1999 Nogajska | Alla är IFBs översättningar utom de som är markerade med *. Här anges årtal endast för den första utgåvan. Omtryckningar anges inte. |
| 2000 Chantiska | |
| 2000 Mansiska | |
| 2001 Evenska | |
| 2001 Jazguljamska + | |
| 2001 Rusjanska + | |
| 2001 Sjugniska + | |

Institutet för Bibelöversättning

Box 20100, 10460 Stockholm
Tel. 08-722 23 40, Fax 08-722 23 45
e-post info@IBTnet.org
Plusgiro 90 03 03-9



Bild: Michael Greed

det sjätte stora språket, eftersom han är avar. Runt hans stora konferensbord i arbetsrummet ledde Simon det första översättningsseminariet – *hur man översätter ett evangelium.*”

”Vårt mål är hela Bibeln!”

Nu, 18 år senare, är Nya Testamentet tryckt på kumykiska och avariska och det finns bibeldelar på ytterligare 8 dagestanska språk. På presentationen läste man stycken ur Bibeln och sjöng på avariska, lezjinska, tabassaranska och kumykiska.

Professor Gamzatov konstaterade stolt att detta var ett svenskt-dagestanskt projekt, och tillade högtidligt: Vårt mål är hela Bibeln! Men det har inte varit utan problem och motstånd. Professor Gamzatov och Borislav Arapovic under-

tecknade i februari 1992 ett avtal om samarbete mellan dessa båda organisationer angående översättning av Nya Testamentet på Dagestans sex större språk, och Lukas på sex mindre språk. Professor Gamzatov och andra dagestanska kolleger informerade stolt massmedia om kontraktet med det svenska ”världsberömda bibelinstitutet”.

Då uppstod en resning bland muslimska ledare, som besökte Akademiens center och protesterade: varför översätta Bibeln när alla dagestanska folk är muslimer? Till och med under en folksamling på ett stort torg i staden Machatjkala (där paret Brolin kidnappades i januari 1998) ställdes denna fråga. Men professor Gamzatov gav ett svar som även de religiösa ledarna accepterade. Bibeln är inte endast de kristnas bok, den hör till världslitteraturen, världskulturen. Utan den kan man inte förstå Europa och västvärlden. Detta förstod de, de dagestanska folken är ju kulturfolk. På presentationen hälsade rektorn för den muslimska teologiska skolan översättningsarbetet och önskade lycka till i fortsättningen. Översättningen av Bibeln pågår på 12 dagestanska språk.

Brane Kalcevic

Vi ser med tacksamhet tillbaka på året som har gått och tackar Gud och alla som har hjälpt oss på olika sätt och understött oss med förbön och gåvor. Det fyller oss med tillit inför nya utmaningar under det kommande året.

*God Jul och
Gott Nytt År*

Månadens projekt

När folken har fått smaka på Guds levande Ord på sitt modersmål har efterfrågan av böcker ständigt ökat. Översättningsarbetet måste gå raskt framåt för att kunna möta efterfrågan efter Ordet. **Stöd översättningsarbetet med din gåva till månadens projekt!**

Raamatunkäännösinstituutti

Pl. 272, FI-00531 Helsinki, Finland
Tel. 09-774 43 50, Fax 09-739 795
e-post info.fin@IBTnet.org
Meritbanken 206518-17911

Nyheter från

Institutet för Bibelöversättning är gratis och utkommer 4 gånger per år